

УДК 78.071(477.53)ЛЕВЧЕНКО

DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.28.293158>

Наталія Сулаєва, м. Полтава

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5066-8605>

МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРИГОРІЯ ЛЕВЧЕНКА В КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті висвітлюються результати аналізу мистецько-педагогічної діяльності видатного українського педагога, музиканта, фольклориста, професора, завідувача кафедри музики та керівника українського народного хору «Калина» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Григорія Левченка. Аналіз здійснено в контексті підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в Україні в період останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття. Доведено, що своєю професійною діяльністю Г. Левченко употужнив систему професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої педагогічної освіти.

Ключові слова: *система підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; Григорій Левченко; професійна освіта останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття.*

Постановка проблеми. Вітчизняна система підготовки учителів музичного мистецтва має багаторічну історію становлення й розвитку. На окрему увагу заслуговує період останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття. У ньому, незважаючи на заполітизованість навчального процесу, можна виокремити конструктивні елементи формування майбутніх педагогів-митців, які доречно враховувати в процесі надання освітніх послуг студентам закладів вищої педагогічної освіти спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) на сучасному етапі розбудови вищої освіти України.

Одним із вагомих чинників наявності в означений період досягнень у системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є мистецько-педагогічна діяльність викладачів вишів, які досягали неабияких результатів у царині формування фахівців-музикантів для закладів середньої освіти. З-поміж них –

педагог, очільник кафедри, керівник мистецьких колективів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (далі – ПНПУ імені В. Г. Короленка) у 1967-2022 роках Григорій Левченко. Його особливий, у свій час новаторський, підхід до освіти майбутніх учителів музичного мистецтва, є важливим спадком для сучасних науковців і практиків, які здійснюють освітню діяльність у закладах вищої педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історію розвитку вітчизняної системи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти, теоретичні та методичні аспекти її реалізації ґрунтовно дослідили провідні науковці Л. Масол (2006), О. Отич (2009), О. Рудницька (2010), В. Черкасов (2011) та ін. У своїх працях учені наголошують на цінності гуманістичного спрямування музично-педагогічної освіти, особистісно-індивідуального підходу в роботі зі студентами, інтегративності та поліхудожності процесу викладання освітніх компонентів тощо.

Водночас окремі дослідники підкреслюють значення особистості викладача в процесі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Зокрема, науковці А. Бойко (2013), Л. Гнатюк (2001), Н. Дем'янюк (2010), І. Зязюн (2000), О. Лаврінченко (2010), О. Лобач (2020), М. Степаненко (2013), Н. Сулаєва (2011) й інші виокремлюють з-поміж видатних сучасників українського педагога, музиканта, фольклориста, професора Григорія Левченка. Найґрунтовніше наукове дослідження його мистецько-педагогічної спадщини здійснила Ю. Комишан у дисертаційній роботі, захищеній у ПНПУ імені В. Г. Короленка (2021). Внесок професора в процес формування кваліфікованого вчителя музичного мистецтва визнаний вітчизняними та зарубіжними музикантами, поетами, педагогами-практиками К. Азад (2013), В. Гайдамакою (2004), Т. Голобородько (2001), Г. Замхабером (2013), Л. Сологуб (2013) тощо. Проте вчені не вивчали багатогранної діяльності Г. Левченка на теренах реформування й розвитку професійної освіти вчителів музики в Україні.

Мета статті – проаналізувати мистецько-педагогічну діяльність Григорія Левченка в контексті вітчизняної підготовки

майбутніх учителів музичного мистецтва в період останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися загальнотеоретичні методи, як-от: аналіз, систематизація, узагальнення, зіставлення та порівняння для визначення місця й ролі мистецько-педагогічної діяльності Григорія Левченка у процесі підготовки вчителів музичного мистецтва в Україні впродовж останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу. У когорті видатних подвижників вітчизняної мистецько-педагогічної освіти протягом останнього півстоліття вирізняється постать Григорія Левченка, заслуженого працівника культури України, заслуженого діяча мистецтв України, відмінника освіти України, хорового диригента, композитора, аранжувальника, фольклориста, професора, завідувача кафедри музики, засновника і керівника українського народного хору «Калина» ПНПУ імені В. Г. Короленка. Ім'я Г. Левченка внесено до вітчизняних та закордонних довідників: «Митці України», «Імена України», «Хто є хто на Полтавщині. Видатні земляки», «Їм крила дала Пирятинщина», «International Who's Who in Music and Musicians' Directory» (Cambridge: The International Biographical Center, 1996) (Сулаєва, 2011). Мистецько-педагогічна діяльність професора яскраво вирізняється в системі вітчизняної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої педагогічної освіти, роботі в одному з яких – Полтавському педагогічному – Григорій Левченко присвятив понад п'ятдесят років свого життя.

Початок формування Г. Левченка як педагога (70-80-ті роки ХХ століття) припав на період становлення системи професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Адже в попередній період (60-ті – початок 70-х років) заклади вищої освіти вирішували проблему навчання майбутніх учителів музики і співів, додаючи цю спеціальність як другу на філологічних та історичних факультетах. До прикладу, в Полтавському педагогічному інституті імені В. Г. Короленка з 1957 року на історико-філологічному факультеті готували фахівців, які по завершенню навчання отримували кваліфікацію «учитель російської мови, літератури і музики».

Лише на початку сімдесятих років у педагогічних інститутах, зокрема у Дрогобичі (1962 р), Києві (1962 р) тощо та в другій половині десятиріччя у Івано-Франківську (1966 р.), Вінниці (1968 р.) та інших закладах, створюються музично-педагогічні відділення, де готують учителів музики і співів, які, за замовчуванням, мали бути й керівниками колективів художньої самодіяльності не лише в школах, але й у позанавчальних закладах. Водночас у більшості інститутів та університетів майбутні вчителі мали змогу навчатися на факультетах громадських професій, де через участь студентів у мистецьких колективах відбувалася підготовка майбутніх керівників гуртків художньої самодіяльності для загальноосвітніх шкіл або закладів культури. У Полтавському педагогічному, до прикладу, із 1968-го року діяв факультет громадських професій, на якому існувало від 5 (1968 р.) до 11 (80-ті рр.) відділень, де готували фахівців різного спрямування: від інструкторів фізичної культури до керівників художньої самодіяльності (Лобач, 2020, с. 42). Випускники факультету отримували спеціальні посвідчення, що надавали їм право працювати відповідно до вказаних спеціальностей.

Саме в цей період (1967–1969 рр.) керівником академічної хорової капели в Полтавському педагогічному був Григорій Левченко. Його особливий підхід до роботи зі студентами-учасниками, яких налічувалося понад сто, дозволив колективу за два роки здобути почесне звання «самодіяльного народного», стати володарем двох золотих медалей республіканських оглядів і фестивалів народної творчості, дипломантом Першого всесоюзного фестивалю самодіяльної творчості трудящих, а його керманичу – одержати почесне звання «заслужений працівник культури України» (1969 р). Учасники колективу, очолюваного Григорієм Левченком, отримували, висловлюючись сучасними термінами, неабияку неформальну мистецьку освіту. Хористи оволодівали академічною манерою співу, засвоювали твори вітчизняної та зарубіжної класики, виконували обробки українських народних пісень.

Та відверта україноспрямованість діяльності керівника колективу викликала незадоволення представників радянського

керівництва міста й області. Наголосимо, що період кінця 60-х – 70-х років характеризується як «застійний» зі спрямуванням на «злиття націй» та вирізняється нігілістичним ставленням до української мови, історії, літератури і мистецтва. Результатом цього стали русифікація освіти, преси, книговидавництва, переслідування представників української інтелігенції. У когорту таких особистостей потрапив і Г. Левченко, який на концерті в Полтавському обласному театрі (нині Полтавський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Миколи Гоголя) насмілювався з хоровою капелю студентів виконати твір «Ой зійшла зоря», де оспівується велич українського народу та Божої Матері, які врятували Почаївський монастир. Така промовиста позиція на той час була неприпустимою, тому керівникові не дозволили працювати зі студентами. Отже, можемо констатувати факт першого яскравого прояву позиції педагога-митця – виокремлення народної пісні як засобу формування у майбутніх педагогів шанобливого ставлення до українського народу, культури, про що відкрито скажуть лише після отримання Україною незалежності.

У 1979 році на запрошення прогресивного ректора (1975–1990 рр.) Полтавського педагогічного інституту Івана Зязюна Г. Левченко повертається до роботи зі студентською молоддю та створює український народний хор «Калина». Попередній негативний життєвий досвід усе-таки впливає на репертуар очолюваного хору. Для того, аби мати змогу виконувати перлини пісенного спадку українського народу, Г. Левченко змушений вводити до репертуару пісні на кшталт «Дума про Україну» (муз. А. Пашкевича, сл. І. Негоди), «Партії слава, Леніну слава» (муз. Жуковського, сл. П. Тичини) та ін. Водночас традиційним залишається підхід керівника до роботи зі студентами: формування громадянина своєї держави засобами кращих зразків музичної культури українців («Ішли воли із діброви», «Ой дуб на березу», «Жала Улянка шовкову траву» тощо).

Своїй позиції Г. Левченко не змінив і під час роботи викладачем і завідувачем кафедри музики (із 1981 р.) Полтавського педагогічного. Ще ціле десятиліття педагогу довелося маневрувати між Сціллою і Харибдою – зросійщенням і

політизацією освітнього процесу, адже в цей час продовжується курс партії на русифікацію освіти. Йдеться передовсім про виконання Постанови ЦК КПРС і Ради міністрів СРСР «Про заходи по дальшому удосконаленню вивчення і викладання російської мови в союзних республіках (13 жовтня 1978 р.) та «Про додаткові заходи по удосконаленню вивчення російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах союзних республік» (26 травня 1983 р.), що були продубльовані відповідними Постановами ЦК КПУ і Ради міністрів УРСР (02.11.1978 та 07.06.1983 р.) (*Про заходи по дальшому удосконаленню...*, 1978). У них, зокрема, було представлено план русифікації України, з-поміж багатьох пунктів якого виокремлюються: уведення до 1980 року в педагогічних інститутах нового навчального плану «Російська мова і література в школах з українською мовою навчання»; запровадження в педагогічних навчальних закладах поділу груп на підгрупи для вивчення російської мови; збільшення заробітної платні на 15% (із 1984 року) учителям російської мови і літератури закладів сільської місцевості з неросійською мовою навчання; збільшення кількості викладачів у вишах з розрахунку один викладач на вісім студентів, які навчаються російської мови; підвищення стипендій майбутнім учителям російської мови і літератури до стипендій студентів юридичних закладів вищої освіти; уведення вступного і кандидатського екзаменів з російської мови і літератури для майбутніх абітурієнтів аспірантури тощо.

Зауважимо, що в цей період (з 1981 року) на теренах України значно розширюється мережа закладів вищої освіти, які готують майбутніх учителів музики і співів (Полтава, 1981 р., Тернопіль, 1981 р., Харків, 1982 р., Донецьк, 1984 р. тощо). Саме Г. Левченко створив класичну кафедру музики й сформував висококваліфікований склад викладачів для підготовки майбутніх учителів музики в ПДП імені В. Г. Короленка. Зауважимо, що це доба докорінного оновлення системи музичної освіти учнів загальноосвітніх шкіл. У 1980 році масовим тиражем вийшла нова програма з музики для 1-3-х класів Д. Кабалевського, а в 1982 – для 4-7-х, які запроваджувалися в усіх школах тогочасної країни (Черкасов, 2013). Зміст цієї програми був чітко

визначеним і вимагав від учителя музики неабияких умінь. Якщо, до прикладу, раніше вчителю пропонувалося лише ознайомити учнів із певною кількістю визначених творів, то за новою програмою йому необхідно було чітко дотримуватися методичних рекомендацій щодо змісту та видів діяльності на кожному уроці. За період навчання в університеті студент мав засвоїти нові методи, прийоми навчання, форми організації гурткової роботи. Вартісним також було оволодіння шляхами реалізації концепції музично-естетичного виховання молоді на основі: сприймання музичного матеріалу; вокально-хорової роботи з учнями на уроках та в позаурочний час; засвоєння музичної грамоти та сольфеджування; гри на музичних інструментах; музично-ритмічних рухів. Водночас важливо було навчити студента створювати концепцію уроку з урахуванням доцільності використання того чи іншого дидактичного методу, введення одного, а частіше декількох видів музичної діяльності тощо.

Якість підготовки майбутнього вчителя музики в педагогічному інституті Полтави залежала від керманіча Г. Левченка. Запроваджена ним система підготовки майбутніх учителів музики в інституті мала два потужних крила, які в майбутньому назвуть формальним і неформальним складниками освітньої діяльності. Формальний забезпечувався високопрофесійним підходом до викладання навчальних дисциплін працівниками кафедри (до прикладу, показові на той час заняття з методики музичного виховання доцента О. Лобач були високо оцінені видатним українським хоровим диригентом, композитором, педагогом, професором Київського педагогічного університету А. Авдієвським). Неформальний складник реалізовувався шляхом збагачення мистецьких компетентностей та формування вчителів як високодуховних особистостей на основі мистецько-просвітницької діяльності керівників мистецьких колективів Г. Левченка (український народний хор «Калина»); П. Лиманського (академічна хорова капела); М. Вовка (оркестр народних інструментів); С. Вовченка (музично-естрадний центр «Вікторія»).

Важливим для Г. Левченка було дотримання вимоги до організації освітнього процесу, що полягала в обов'язковій участі всіх студентів спеціальності в художньо-творчих колективах і

проведенні на їх базі навчальних занять. Це давало змогу майбутнім фахівцям проходити в колективі музично-виконавську практику з диригентсько-хорової, вокально-виконавської, хормейстерської підготовки, що суттєво употужнювало їхні професійні компетентності. Сьогодні ми можемо констатувати факт взаємовпливу й взаємопроникнення формальної та неформальної мистецької освіти в системі підготовки майбутніх учителів музики.

Зауважимо, що естетичне середовище, у якому навчалися студенти Полтавського педагогічного у 90-х роках захоплював викладачів і ректорів різних закладів освіти на лише Української республіки, але й усього Союзу. Численні делегації, які відвідували за тієї доби один із найпрестижніших педагогічних закладів країни, дивувалися рівню педагогічної майстерності викладачів і надзвичайній творчій атмосфері, що панувала в інституті. Родзинкою того середовища був очолюваний Г. Левченком хор «Калина», 99% репертуару якого складала найкращі зразки української музичної спадщини і в якому формувалися найкращі професійні й особистісні якості майбутніх учителів.

Найяскравіше талант Г. Левченка як керманіча кафедри та керівника народного хору «Калина» виявився після здобуття Україною незалежності (1991 р.). Новий підхід вітчизняних науковців і практиків до змісту програм з музичного мистецтва вільної держави, поглиблення національного складника в наданні загальної музичної освіти учням шкіл зумовило оновлення системи професійної підготовки вчителів у закладах вищої педагогічної освіти. Професорсько-викладацький склад кафедри під орудою Г. Левченка продовжував плідно працювати над створенням відповідного художньо-естетичного освітнього середовища, формувати майбутнього вчителя як носія національних надбань українського народу. Прикладом для викладачів була робота очільника кафедри із запису та аранжування українських пісень, оприлюднення Г. Левченком посібника із сольфеджіо на основі народних пісень Полтавщини та низки авторських навчальних видань із хорового класу та хорового диригування («На козака пригодонька», «Червона калина – полтавська земля», «Стоїть гора високая», «Народні пісні Полтавщини» тощо). Результативною та показовою для колег була робота завідувача кафедри з учасниками народного хору «Калина», що полягала не

лише в поєднанні формального й неформального складників освітньої діяльності, але й у залученні майбутніх учителів до популяризації музичного мистецтва рідної землі в усіх куточках України та зарубіжжя (Австрія, Бельгія, Болгарія, Італія, Німеччина, Польща, Росія, Туреччина, Франція, Швейцарія, Швеція).

Викладачі кафедри активно підтримали керманіча: захистили низку дисертацій, у яких висвітлили актуальні аспекти формування молодого покоління на основі надбань української культури (В. Ірклієнко, 1993 р.; Л. Гнатюк, 1994 р.; Н. Дем'яно, 1996 р.; О. Отич, 1997 та ін.); організували конференції на кшталт «Формування національної культури молоді засобами народного мистецтва в контексті творчої спадщини В. Верховинця» (1999 р.), «Народне мистецтво у професійній підготовці майбутнього вчителя» (2004 р.), «Фольклорна спадщина Полтавщини: шляхи збереження, розвитку та популяризації» (2006 р.) тощо; видали навчальні посібники для майбутніх учителів музичного мистецтва (Н. Дем'яно, В. Ірклієнко, П. Лиманський, О. Лобач, Н. Сулаєва, Є. Тягло).

Оновлення системи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на початку ХХІ століття, яке було викликане впровадженням у нашій державі Нової української школи, суттєво вплинуло на процес надання освітніх послуг студентам у ПНПУ імені В. Г. Короленка. Зокрема, викладачі кафедри музики розробили інноваційні освітні програми та внесли корективи у зміст освітніх компонентів відповідно до вимог викладання в закладах загальної середньої освіти інтегрованого курсу «Мистецтво». І водночас непохитною залишилася позиція щодо провадження головної ідеї професора Г. Левченка – використання надбань української культури з метою «підготовки кваліфікованого вчителя-патріота з розвиненою національною свідомістю, готового зберігати, відроджувати, збагачувати, поширювати й захищати українську національну культуру» (Комишан, 2021, с. 3).

Висновки. Становлення й розвиток вітчизняної системи професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в останній чверті ХХ – початку ХХІ століття відбувався завдяки прогресивним і відданим своїй справі науковцям, викладачам, митцям, учителям-практикам. До когорти кращих викладачів і менеджерів закладів вищої освіти, які своєю діяльністю вплинули

на процес надання освіти студентам спеціальності Середня освіта (Музичне мистецтво) належить професор ПНПУ імені В. Г. Короленка Григорій Левченко. Впродовж останньої чверті ХХ століття педагогові вдалося створити класичну університетську кафедру музики з потужним кадровим складом, який підтримував провідну педагогічно-світоглядну позицію свого керманіча щодо збереження національної культури українського народу. Професор також заснував художньо-творчий колектив національного спрямування, з якого згодом сформувалася творча лабораторія кафедри музики – український народний хор «Калина», де майбутні вчителі мистецтва мають змогу і сьогодні проходити музично-виконавську практику з різних напрямів. Цінним у роботі Г. Левченка було поєднання в професійній освіті студентів педагогічного університету формального та неформального її складників, на чому науковці акцентують у спеціальних дослідженнях лише на початку ХХІ століття. Окремим аспектом впливу на формування молодих фахівців є використання в освітній діяльності часів початку незалежності України й до сьогодні творчого доробку професора: записаних ним українських народних пісень та їх обробок; авторських навчальних видань із сольфеджіо, хорового класу та диригування. Найбільш цінним у роботі Г. Левченка за понад півстолітню мистецько-педагогічну діяльність є його подвижницька робота з формування майбутнього вчителя музики як патріота своєї держави, здатного до збереження й примноження музичних надбань нашого народу та до виховання молодого покоління на кращих зразках мистецтва України.

Перспективи подальших досліджень. На окрему увагу заслуговує узагальнення та систематизація диригентсько-хорової та вокальної педагогіки професора Г. Левченка.

Список використаної літератури

- Азад, К. (2013). *Très cher Grégory Simionovitch! Très cher Chœur Kalina!* В кн. Н. В. Сулаєва (Упоряд.), І. М. Момот, М. І. Степаненко (Передм.). *Григорій Семенович Левченко: біобібліогр. покажч.* (с. 64-66). Полтава: Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. (Науковці університету).
- Бойко, А. (2013). Митець, педагог, громадянин. В кн. Н. В. Сулаєва (Упоряд.), І. М. Момот, М. І. Степаненко (Передм.). *Григорій Семенович Левченко: біобібліогр. покажч.* (с. 55-56). Полтава: Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. (Науковці ун-ту).
- Гайдамака, В. (2004). *Сповитий вітрами*. Полтава: Дексі-прінт.

- Гнатюк, Л. (2001). Майстер пісенного дива. В кн. П. Я. Михайлик, Л. А. Гнатюк (Ред.), *Піснями й танцями ушавлена Полтава* (с. 34-37). Полтава: ПДПУ імені В. Г. Короленка.
- Голобородько, Т. (2001). Жива легенда України. *Молода громада*, 13, 8.
- Дем'янюк, Н. Ю. (2012). *Формування національної культури молоді в педагогічній спадщині В. М. Верховинця*: монографія. Полтава: АСМІ.
- Зязюн, І. А. (2000). *Педагогіка добра: ідеали і реалії*: наук.-метод. посіб. Київ: МАУП.
- Замхабер, Г. (2013). Mein lieber Freund und Bruder Grygorij! В кн. Н. В. Сулаєва (Упоряд.), І. М. Момот, М. І. Степаненко (Передм.). *Григорій Семенович Левченко: біобібліогр. покажч.* (с. 67-74). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
- Комишан, Ю. В. (2021). *Мистецько-педагогічна діяльність Григорія Левченка*. (Дис. ... д-ра філософії). Полтава.
- Лавріненко, О. А. (2010). Слово про полтавців: педагогічна майстерність і педагогічна техніка. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (10), 384-389.
- Лобач, О. О. (2020). Становлення музичних традицій та інновацій у мистецько-педагогічній і менеджерській діяльності Григорія Левченка. В кн. Г.С. Левченко, Н.Ю. Дем'янюк, С. В. Вовченко, В. М. Гайдамака, О. О. Лобач. *Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз*: монографія (с. 30-45). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
- Масол, Л. М. (2006). *Загальна мистецька освіта: теорія і практика*: моногр. Київ: Промінь.
- Отич, О. М. (2009). *Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти*: монографія. Чернівці: Зелена Буковина.
- Про заходи по дальшому удосконаленню вивчення і викладання російської мови в Українській РСР* (1978). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/518-78-%D0%BF#Text>
- Рудницька, О. П. (2010). *Мистецька освіта в Україні: теорія і практика*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.
- Сологуб, Л. (2013). Славний син української народної пісні, батько народного хору «Калина». В кн. *Слов'янський збірник* (Вип. 12, с. 210-215). Полтава: Слов'янський клуб.
- Степаненко, М. І. (2013). Несе «даровану йому іскру Божу з гідністю і лицарською одвагою». В кн. Н. В. Сулаєва, (Упоряд.), І. М. Момот, М. І. Степаненко (Передм.), *Григорій Семенович Левченко: біобібліогр. покажч.* (с. 7-9). Полтава: Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. (Науковці університету).
- Сулаєва, Н. (2011). Аксиологічні виміри педагогічної діяльності Г. Левченка в українському народному хорі «Калина» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. *Молодь і ринок*, 9, 77-81. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2011_9_18
- Черкасов, В. Ф. (2013). Музично-освітня система України в другій половині ХХ століття. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Теорія і методика мистецької освіти*, 15, 207-214.

Nataliia Sulaieva

HRYHORII LEVCHENKO'S ARTISTIC AND PEDAGOGICAL ACTIVITY IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN MUSIC TEACHER TRAINING DURING THE LAST QUARTER OF THE 20th – BEGINNING OF THE 21st CENTURY

The article highlights the analysis results of the artistic and pedagogical activity of the outstanding Ukrainian teacher, musician, folklorist, professor, Head of the Music Department, and leader of the Ukrainian folk choir "Kalyna" of Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University Hryhorii Levchenko.

The analysis has been carried out in the context of future music teacher training in Ukraine during the last quarter of the 20th - the beginning of the 21st century. It is emphasized that with his professional activity, H. Levchenko strengthened the process of providing

education to students majoring in spatiality Secondary Education (Music Art) at the institution of higher pedagogical education.

Attention is focused on the fact that during the last quarter of the 20th century, the teacher created a classical university department of music with a skilled staff. It is emphasized that during total Russification in the 80s and 90s, teachers led by H. Levchenko managed to adhere to the position of training music teachers based on the best examples of Ukrainian musical heritage. It is indicated that at the end of the 80s of the 20th century, H. Levchenko founded the Ukrainian folk choir "Kalyna." It became one of the leading student collectives of Ukraine during the last decade of the 20th and the beginning of the 21st century. It popularized the folk art of its native land on the territory of Europe. It is established that an essential component of student education during the specified historical period was the combination of formal artistic education with non-formal artistic education not only in the "Kalyna" choir but also in other artistic and creative groups. At the beginning of the 21st century, these groups became creative laboratories of the department. Even today, students undergo musical and performing practice in conducting and choral, vocal and performing, and choirmaster training there. It significantly strengthens their professional competence. It is emphasized that the most valuable thing in Professor H. Levchenko's work for more than half a century of artistic and pedagogical activity is his ascetic work on the formation of a music teacher as a patriot of his country, capable of preserving and multiplying the musical heritage of our people and educating the young generation on the best examples of musical art of Ukraine.

Keywords: future music teacher training system; Hryhorii Levchenko; professional education of the last quarter of the 20th – beginning of the 21st century.

References

- Azad, K. (2013). Très cher Grégory Simionovitch! Très cher Chœur Kalina! In N. V. Sulaieva (Comp.), I. M. Momot, & M. I. Stepanenko (Preface), *Hryhorii Semenovykh Levchenko [Hryhorii Semenovykh Levchenko]: biobibliohr. pokazhch.* (pp. 64-66). Poltava: Poltav. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka. (Naukovtsi universytetu).
- Boiko, A. (2013). Mytets, pedahoh, hromadianyn [Artist, teacher, citizen]. In N. V. Sulaieva (Comp.), I. M. Momot, & M. I. Stepanenko (Preface), *Hryhorii Semenovykh Levchenko [Hryhorii Semenovykh Levchenko]: biobibliohr. pokazhch.* (pp. 55-56). Poltava: Poltav. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka. (Naukovtsi universytetu) [in Ukrainian].
- Cherkasov, V. F. (2013). Muzychno-osvitnia systema Ukrainy v druhii polovyni XX stolittia [The musical and educational system of Ukraine in the second half of the 20th century]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Teoriia i metodyka mystetskoi osvity [Scientific journal of the M. P. Drahomanov NPU. Theory and methods of art education]*, 15, 207-214 [in Ukrainian].
- Demianko, N. Yu. (2012). *Formuvannia natsionalnoi kultury molodi v pedahohichnii spadshchyni V. M. Verkhovynetsia [Formation of the national culture of youth in the pedagogical legacy of V. M. Verkhovynetsia]: monohrafiia.* Poltava: ASMI [in Ukrainian].
- Haidamaka, V. (2004). *Spovytyi vitramy [Wrapped by the winds]*. Poltava: Vyd-vo Deksi-print [in Ukrainian].
- Hnatiuk, L. (2001). Maister pisennoho dyva [Master of the song miracle]. In P. Ya. Mykhailyk, & L. A. Hnatiuk (Eds.). *Pisniamy y tantsiamy uslavlena Poltava [Poltava is celebrated with songs and dances]*. (pp. 34-37). Poltava: PDPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Holoborodko, T. (2001). Zhyva lehenda Ukrainy [A living legend of Ukraine]. *Moloda hromada [Young community]*, 13, 8 [in Ukrainian].
- Komyshan, Yu. V. (2021). *Mystetsko-pedahohichna diialnist Hryhoriia Levchenka [Hryhorii Levchenko's artistic and pedagogical activity]*. (PhD diss.). Poltava [in Ukrainian].

- Lavrinenko, O. (2010). Slovo pro poltavtsiv: pedahohichna maisternist i pedahohichna tekhnika [A word about Poltava residents: pedagogical skill and pedagogical technique]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii* [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies], 8 (10), 384-389 [in Ukrainian].
- Lobach, O. O. (2020). Stanovlennia muzychnykh tradytsii ta innovatsii u mystetsko-pedahohichnii i menedzherskii diialnosti Hryhoriia Levchenka [Formation of musical traditions and innovations in the artistic, pedagogical and managerial activities of Hryhoriy Levchenko]. In H. S. Levchenko, N. Yu. Demianko, S. V. Vovchenko, V. M. Haidamaka, & O. O. Lobach. *Kafedra muzyky Poltavskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. H. Korolenka: retrospektyvnyi analiz* [Department of Music of Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University: retrospective analysis]: monohrafiia (pp. 30-45). Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Masol, L. (2006). *Zahalna mystetska osvita: teoriia i praktyka* [General art education: theory and practice]: monohrafiia. Kyiv: Promin [in Ukrainian].
- Otych, O. M. (2009). *Mystetstvo u systemi rozvytku tvorchoi indyvidualnosti maibutnoho pedahoha profesiinoho navchannia: teoretychnyi i metodychnyi aspekty* [Art in the system of development of creative individuality of the future teacher of professional training: theoretical and methodical aspects]: monohrafiia. Chernivtsi: Zelena Bukovyna [in Ukrainian].
- Pro zakhody po dalshomu udoskonalenniu vyvchennia i vykladannia rosiiskoi movy v Ukrainiskii RSR* [About measures to further improve the study and teaching of the Russian language in the Ukrainian SSR]. (1978). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/518-78-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Rudnytska, O. (2010). *Mystetska osvita v Ukraini: teoriia i praktyka* [Art education in Ukraine: theory and practice]. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka [in Ukrainian].
- Solohub, L. (2013). Slavnyi syn ukraïnskoi narodnoi pisni, batko narodnoho khoru «Kalyna» [Glorious son of the Ukrainian folk song, father of the "Kalina" folk choir]. In *Slovianskyi zbirnyk* [Slavic collection]. (Vol. 12, pp. 210-215). Poltava: Slovianskyi klub [in Ukrainian].
- Stepananko, M. I. (2013). Nese «darovanu yomu iskru Bozhu z hidnistiu i lytsarskoïu odvahoïu» [He carries "the spark of God given to him with dignity and knightly courage"]. In N. V. Sulaieva (Comp.), I. M. Momot, M. I. Stepanenko (Preface), *Hryhorii Semenovykh Levchenko* [Hryhoriy Semenovykh Levchenko]: biobibliohr. pokazhch. (pp. 7-9). Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka. (Naukovtsi un-tu) [in Ukrainian].
- Sulaieva, N. (2011). Aksiolohichni vymiry pedahohichnoi diialnosti H. Levchenka v ukraïnskomu narodnomu khori «Kalyna» Poltavskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. H. Korolenka [Axiological dimensions of the pedagogical activity of H. Levchenko in the Ukrainian folk choir "Kalyna" of the Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University]. *Molod i rynok* [Youth and the market], 9, 77-81. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2011_9_18 [in Ukrainian].
- Ziazium, I. A. (2000). *Pedahohika dobra: idealy i realii* [Pedagogy of goodness: ideals and realities]: nauk.-metodychnyi posib. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
- Zamkhaber, H. (2013). Mein lieber Freund und Bruder Grygorij! In N. V. Sulaieva (Comp.), I. M. Momot, & M. I. Stepanenko (Preface), *Hryhorii Semenovykh Levchenko* [Hryhoriy Semenovykh Levchenko]: biobibliohr. pokazhch. (pp. 67-74). Poltava: Poltav. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka. (Naukovtsi universytetu) [in German].

Одержано 10.09.2023 р.